

Socialdepartementet

Hem för barn och unga – För en trygg, säker och meningsfull vård (SOU 2025:84)

Förvaltningsrätten har följande synpunkter.

Förslag till ny lag med särskilda bestämmelser för vård vid hem för barn och unga

Utredningen föreslår en ny lag, lagen med särskilda bestämmelser för vård vid hem för barn och unga, vilken ska vara tillämplig både för placeringar enligt lagen med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU) och för placeringar enligt socialtjänstlagen. Förvaltningsrätten har viss förståelse för utredningens slutsatser att det finns pedagogiska fördelar med att samla dessa bestämmelser i en ny lag. Samtidigt finns det uppenbara nackdelar med att bestämmelser som reglerar vårdens innehåll finns i både LVU och den nya lagen. Förvaltningsrätten bedömer att regelverket riskerar att bli svåröverskådligt.

Beslut avseende samma sakfrågor som utredningen föreslår fattas redan i dag av Statens institutionsstyrelse och regleras genom bestämmelser i LVU, vilka bör kunna ges motsvarande tillämpning i nu föreslagna situationer. Bestämmelserna om vård som sker på frivillig väg med stöd av socialtjänstlagen bör lämpligen placeras i socialtjänstlagen.

För det fall att bestämmelserna ska placeras i en ny lag föreslår förvaltningsrätten att den nya lagens namn följer samma mönster som LVU och i stället heter Lagen med särskilda bestämmelser om vård vid hem för barn och unga.

Förvaltningslagens tillämpning

Utredningen anger att bestämmelserna i 37–47 §§ förvaltningslagen ska tillämpas om hemmet drivs av ett privaträttsligt organ eller en fysisk person. Förvaltningsrätten anser, i likhet med utredningen, att det närmare bör utredas vilka ytterligare bestämmelser i förvaltningslagen som ska gälla i dessa situationer, eller om förvaltningslagen bör ges generell tillämpning när de privaträttsliga organen utför ärenden enligt den föreslagna lagen.

Forum

Utredningen förslår ingen särskild forumregel för beslut om inskränkande åtgärder som fattas av socialnämnden och föreståndaren, vilket kan leda till att olika förvaltningsrätter kan komma att pröva överklaganden som rör samma person beroende på om det är socialnämnden eller föreståndaren som fattat det överklagade beslutet. Förvaltningsrätten bedömer att denna ordning är olämplig och anser i stället att en särskild forumregel bör införas. En sådan forumregel kan utgå från placeringsansvarig socialnämnd, såsom redan sker i LVU.

Anmälan om behov av offentligt biträde

Utredningen föreslår att föreståndare ska underrätta socialnämnden om verkställda beslut som fattas av föreståndaren samt att socialnämnden ska anmäla behov av offentligt biträde till förvaltningsrätten när socialnämnden kontaktat barnet och fått information om att barnet vill överklaga föreståndarens beslut. Förvaltningsrätten anser att det kan finnas fördelar med att föreståndare i stället ges möjlighet att direkt till förvaltningsrätt anmäla behov av offentligt biträde för barn och unga som vill överklaga beslut fattade av föreståndaren. En sådan möjlighet skulle kunna minska det ansvar för att själv ansöka om offentligt biträde som den föreslagna regeln lägger på barnet.

Konsekvensanalys

Utredningen anger att förslaget om att befogenheter ska gå att överklaga kan antas leda till en försumbar kostnad för domstolarna. Förvaltningsrätten anser att den föreslagna lagstiftningen om befogenheter, samt föreslagen lagstiftning om en skärpt tillståndsprövning och tillsyn över hem för barn och unga, kan förväntas leda till fler mål och ökade kostnader för domstolarna. Detta särskilt mot bakgrund av de förslag som lämnas angående rättens sammansättning vid prövning av mål om befogenheter samt att mål om tillståndsprövning och tillsyn ofta är omfattande och kan antas leda till en stor arbetsbelastning och ökade kostnader för domstolarna.

Detta yttrande har beslutats av lagmannen Åsa Ståhl och rådmannen Carina Ludvigsson.

Åsa Ståhl

Carina Ludvigsson